

Article Arrival : 01/11/2020

Published : 27.12.2020

Doi Number <http://dx.doi.org/10.26449/sss.2893>Reference Ekin, M. & Bedir, G. (2020). "Sınıf Öğretmenleri Derslerin Öğrenimi Ve Öğretimine Yönelik Hissettiği Duygular İle Öğretim Etkililik Algıları Arasındaki İlişkinin İncelenmesi" International Social Sciences Studies Journal, (e-ISSN:2587-1587) Vol:6, Issue:75; pp:5673-5688.

SINIF ÖĞRETMENLERİ DERSLERİN ÖĞRENİMİ VE ÖĞRETİMİNE YÖNELİK HİSSETTİĞİ DUYGULAR İLE ÖĞRETİM ETKİLİLİK ALGILARI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ ¹

Investigation of the Relationship Between the Classroom Teachers' Feelings Toward the Classes While They're Teaching and Learning, and Their Perceptions of Teaching Efficiency

Murat EKİN

Milli Eğitim Bakanlığı, Sınıf Öğretmeni, Kahramanmaraş, Türkiye

Doç. Dr. Gülay BEDİR

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Öğretim üyesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri, Kahramanmaraş, Türkiye

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3488-6340>

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenlerinin derslerin öğrenimi ve öğretimine yönelik hissettiği duygular ile öğretim etkililikleri arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Araştırma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini Kahramanmaraş ili merkez ilçeleri ile Elbistan, Göksun, Andırın ve Afşin ilçelerinde görev yapan 351 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında, sınıf öğretmenlerinin öğretim etkililik algılarını belirlemek amacıyla altı boyut ve 28 maddeden oluşan "Öğretim Etkililik Algı Ölçeği" ile derslere ilişkin hissettiği duyguları belirlemek için ise olumlu ve olumsuz duyguların yer aldığı "Duygu Ölçme Aracı" kullanılmıştır. Araştırma sonucunda sınıf öğretmenlerinin derslerin öğretimine yönelik hissettiği duygular ile öğretim etkililikleri arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Bununla birlikte öğretmenlerin öğretim etkililik algıları ile olumlu duygular arasında pozitif, olumsuz duygularla ise negatif yönde korelasyon olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Sınıf öğretmenleri derslerin öğrenimine ve öğretimine yönelik olumsuz duygulara kıyasla daha olumlu duygular yaşadıklarını belirtmişlerdir. Derslerin öğrenimi ve öğretimine yönelik en sık yaşanan olumlu duygular keyif, memnuniyet ve istek olmuştur. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin geçmişte öğrencilik dönemlerinde dersleri öğrenirken yaşadığı duygular ile bu dersleri öğretilirkenki duyguları arasında pozitif yönde güçlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sınıf Öğretmenleri, duygu, öğretim etkililiği

ABSTRACT

The aim of this research is to examine the relationship between classroom teachers' perceptions of learning and teaching, and the perception of teaching efficacy. The sample of the research consists of 351 classroom teachers who are working in Dulkadiroğlu, Onikişubat, Elbistan, Göksun, Afşin and Andırın districts of Kahramanmaraş province. The research was carried out by using the relational screening model in the descriptive model of quantitative research methods. In order to collect the study data, "The Teaching Effectiveness Perception Scale" was used to determine the teaching efficacy perceptions of classroom teachers, "Emotion Measurement Tools" were used for the emotions felt by the teachers towards the classes. The classroom teachers stated that they experienced more positive emotions compared to the negative feelings about the learning and teaching the lessons. The most frequent positive emotions towards the learning and teaching of the lessons are pleasure, satisfaction and desire. The survey found that there is a strong correlation between the feelings that classroom teachers felt while learning lessons during their own school years and the feelings they felt while teaching these lessons.

Keywords: Primary school teachers, emotion, teaching efficiency

¹ Bu çalışma birinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

1. GİRİŞ

Öğretmenlik son derece duygusallık isteyen bir meslektir. Aynı zamanda öğrenme ve öğretme duygusal boyutlara sahip bir faaliyettir. Öğretmenin duyguları; eğitim politikaları, öğretimin hedefleri, öğrenci ilişkisi, öğretmenlerin işlerine bağlılıkları ve öğretimleri ile iç içe geçmiş durumdadır. Kısacası öğretme duygusal yönden yoğun bir süreçtir. Öğretmen duyguları sınıf içi süreçlerinin ayrılmaz bir parçasıdır (Antilla ve ark., 2016; Hargreaves, 1998; Hargreaves, 2001; Meyer ve Turner, 2002; Zembylas, 2003).

Araştırmacılar bugüne kadar öğrenme-öğretme sürecinde, bireysel kapasite (zeka ve yetenek), motivasyon, öğrenme becerileri ve stratejiler üzerine odaklanmıştır. Fakat bu görüş öğrencinin inançları, tutumları ve duyguları gibi faktörlerin fark edilmesiyle değişmiştir (Blanco ve ark. 2010; Hargreaves, 1998). Artık günümüz eğitiminde öğretimin odak noktası olan bilişsel süreçlerin duygulardan etkilenmesinin yanı sıra duygularla iç içe geçmiş bir ilişkinin olduğu kabul edilen bir gerçekliktir. Dolayısıyla insan tecrübesinin bir parçası olan duygular öğrenme süreci içinde önemli sayılmaktadır (Richmond, 2001). Sınıftaki öğrenme süreçlerinin niteliğinin anlaması için bilişsel süreçler ile duygu arasındaki ilişkinin bilinmesi gerekmektedir (Meyer ve Turner, 2002; Veen ve Lasky, 2005). Aynı zamanda okulda öğrenilen bilgi ve becerilerin gerçek hayata uyarlanmasında ve bireyin davranışlarına yön vermesinde duygusal süreçlerin etkili olduğu bilinmektedir (Immordino-Yang ve Damasio, 2007).

Duygular, yapısı gereği eğitimde araştırılması zor ve karmaşık süreçlerdir. Bireyde duyguların ortaya çıktıkları deneyimleri araştırmak çok güçtür. Bu nedenle araştırmacılar duygularla ilgili çalışmalarını geçmişte yaşanan duygusal deneyimlere (hatırlama, ilgili anılar, geçmişteki deneyimler) odaklanmışlardır (Schutz ve ark. 2006). Özellikle öğretmenlerin, kendi mesleki gelişimleri göz önüne aldığında geçmişte yaşadığı (örneğin, gurur-utanç), bugün yaşadığı (ör. keyif-memnuniyetsizlik) ve geleceğe ilişkin yaşayacağı duyguları (ör. umut-umutsuzluk, güven-güvensizlik) düşünürler (Stephanou, Gkavras ve Doukeridou, 2013). Dolayısıyla öğretmen adaylarının ve günümüz öğretmenlerin kişisel duyguları gelecekteki mesleki performanslarını etkilemektedir (Fredrickson ve Madsen, 2010). Bununla birlikte öğretmenlerin derslere yönelik duyguları hem o dersleri öğrenirken hem de öğretirken önemli bir etkiye sahiptir. Ayrıca duygular, öğretmenin öz-yeterlik becerisini geliştirmesinde önemli bir olguya sahiptir (Blanco ve ark., 2010; Bridigo, Borrachero, Bermejo ve Mellado, 2013).

Zembylas (2003) öğretmen duygularının araştırılması öğretimin etkililiğini ve öğretmenin mesleki gelişiminin destekleyeceğini belirtmiştir. Richmond da (2001) çalışmasında öğrenme ve öğretme sürecinde duygular üzerine daha fazla düşünülmesi gerektiğinin önemini belirtmiştir. Bridigo ve arkadaşları (2013) ise öğretmen duyguları öğretime ve öğretmen özelliklerine bağlı olarak incelenmesi ilgi çekici bir konu olduğunu söylemiştir. Becker ve arkadaşları da (2014) öğretimde önemli bir öneme sahip öğretmen duyguları göz ardı edilmemesi gerektiğini vurgulamıştır. Öğretim sadece öğretimsel davranıştan fazlasını gerektirdiğini belirtmiştir. Dolayısıyla öğretmen duygularını araştırmak eğitimsel bağlamda öğretim kalitesini artırmak açısından çok değerlidir (Taxer ve Frenzel, 2015). Bonil ve Marquezın (2011) öğretmenlerin öğretim modelini aktarırken konuya karşı hissettiği duygular ile öğretimleri arasında ilişkiyi ortaya koymuştur (Akt. Bridigo, ark., 2013). Bahia, Freire, Amaral ve Estrela (2013) duyguların eğitime ve öğretmenlik mesleğine yönelik kullanılması güçlü bir eğitim aracı olarak görmüştür ve eğitimi daha nitelikli hale getirdiğini vurgulamıştır. Başka bir araştırmada ise öğretmenlerin öğretimde çok farklı duygular yaşadıkları ve bu duyguları nasıl yönettikleri, sadece kendi duygusal refahı (öznel iyi oluşları) için değil aynı zamanda eğitim ortamlarındaki mesleki performansları için de çok önemli olduğunu vurgulamıştır (Stephanou, Gkavras ve Doukeridou, 2013; Lee ve ark., 2016). Sınıfta olumsuz duyguları yaşayan öğretmenlerin olumlu duygular yaşayan öğretmenlere kıyasla farklı bir öğretim deneyimi yaşadıklarını söylemiştir (Sutton ve Wheatley, 2003; Zembylas, 2004). Duygu düzenlemeyi, sınıf yönetimi araştırmalarına dahil etmek sınıf yönetimi kavramına yeni bir boyut kazandırabileceğini savunmuştur (Sutton ve Wheatley, 2003). Öğretmenlerin sadece öğretim becerilerine sahip olması yeterli değildir. Aynı zamanda etkili bir öğretmenin duygusal bilgi ve becerilere sahip olması ve duygularının farkında olması gerekmektedir (Prosen, Smrtnik-Vitulic, ve Poljsak-Skraban, 2011).

Etkili öğretmenler, meslekleri hakkında olumlu düşünen ve öğrencileri ile iyi ilişkiler kuran kişilerdir (Stronge ve Hiddman, 2006). Bu öğretmenler, öğretimde olumlu duyguların etkili bir öğretim ortamı sağladığına inanırlar. Öğretmenin sınıftaki olumlu duyguları etkili bir sınıf yönetimi, öğretim hedeflerine ulaşmasını, kaliteli öğretim yapmasını, sınıfta disiplin sorunlarının azalmasını, öğrencinin derse katılımını sağlamada önemli rol oynamaktadır. Aynı zamanda öğrenme motivasyonunu artırarak öğrencilerin sınıfta

yardımlaşmasına ve iş birliğine dayalı çalışmasına teşvik eder. Bu öğretmenler öğrenci ile ilişkilerindeki etkililiğin ana sebebinin duygular olduğu bilincindedirler. Öğretmenler aynı zamanda sınıfta olumsuz duyguları düzenlemesinin etkili öğretim amaçlarını desteklediğine inanırlar. Etkili öğretmenler, nitelikli bir öğretim için öğrenme ve öğretme sürecinde olumlu duyguları arttırmaya, olumsuz duyguları azaltmaya ve kontrol etmeye çalışırlar. Bunun yanı sıra duygu düzenleme mesleki yeterlilik açısından önemli görülen bir unsurdur (Hagenauer ve ark., 2015; Sutton ve Wheatley, 2003; Sutton, 2004; Ruiz, 2016).

Stronge (2002) yaptığı araştırmada etkili öğretmeni beş kategoride sınıflandırmıştır. Bu sınıflandırmada öğretmenin kişisel özellikleri, sınıf yönetimi, öğretimi düzenleme, öğretmenin öğretimi sunumu, değerlendirme boyutlarından oluşmaktadır (Akt. Okut, 2009). Hindman (2004) ise Stronge (2002) sınıflandırmasını temel aldığı araştırmasında etkili öğretmen niteliklerini üç temel kategori sekiz alt kategoride sınıflandırmıştır. Kişisel özellikler kategorisinde; kişisel etkililik, kişisel özellikler ve değerler. Öğretim uygulamaları kategorisinde; stratejiler, sınıf yönetimi ve kişiler arası ilişkiler kategorisinde ise; meslektaşları ile ilişkiler, öğrencilerle ilişkiler ve son olarak veliler ile ilişkileri yer almaktadır. Daha sonraki çalışmalarında Stronge (2007) etkili öğretmen sınıflandırmasına profesyonellik boyutunu eklemiştir. Buradaki profesyonellik öğretmenin mesleği ile ilgili sahip olması gereken lisans belgeleri katıldığı mesleki faaliyetler ve ön gereklilikleridir. Hill (2002) çalışmasında ise ahlak ve etik değerler ile öğretmenin kişilerarası (meslektaş, veli, öğrenci) ilişkileri ön plana çıkmaktadır.

Sementi (2000) öğretmen etkililiğini belirleyen özellikleri araştırmıştır. Tüm özellikler üç temel kategoride sınıflandırmıştır. Bunlar kişisel nitelikler, mesleki nitelikler ve duyuşsal niteliklerdir. Duyuşsal nitelikleri empati, öz-yeterlilik, duyarlılık, sıcaklık ve kişiler arası iletişim becerisi olarak belirlemiştir. Moore (2000) etkili öğretim için tüm derslerde ve tüm okul ve sınıf düzeylerinde gerekli ve geçerli genel öğretmenlik becerilerin var olduğunu söylüyor. Bu becerileri üç boyutta sınıflandırmıştır: Öğretim öncesi, sınıf içi ve öğretim sonrası beceriler. Karakelle'nin (2005) yaptığı çalışmada etkili öğretmen niteliklerini altı boyutta incelemiştir. Bunlar; mesleki bilgi boyutu, öğretim becerileri boyutu, öğrenci ilişkileri boyutu, sunuş becerileri boyutu, sınıf yönetimi boyutu, kişisel nitelikler ve tutumlar boyutu olmak üzere etkili bir öğretimde olması gereken nitelikleri bu boyutlarda ele almıştır. Demirel (2007) ve Sanchez (2007) benzer sınıflamalar yapmışlardır. Bu çalışmada Chang, Lin ve Song (2011) tarafından sınıflandırılması yapılan Bedir (2015) tarafından Türkçe'ye adapte edilen öğretim etkililiği ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada öğretmenlerin öğretim etkililiği altı boyutta incelenmiştir. Bu boyutlar; öğretimi planlama, öğretim stratejisi, teknoloji kullanımı, kişilerarası iletişim, öğretimi değerlendirmedir.

Alan yazında yapılan birçok araştırma bulgusu, öğretmen duygularının öğretimdeki rolünün. Ayrıca öğretmenlerin duygu deneyimleri öğretimlerini etkilediği ve duyguların sınıf içi süreçlerden nasıl etkilendiğine yönelik araştırmaların önemli olduğunu göstermektedir (Hargreaves 1998; Zembylas 2004; Schutz ve ark., 2006; Faruok, 2010; Becker ve ark., 2014). Araştırmalarda da belirttiği gibi öğretmen duyguları öğretmenlik mesleğinin niteliği ve sınıftaki etkililiği açısından son derece öneme sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin derslerin öğretimlerine ilişkin hissettiği olumlu ve olumsuz duygular ile öğretim etkililik algıları arasında ilişkinin olduğunu düşünülmektedir. Aynı zamanda sınıf öğretmenlerinin geçmişte yaşadığı duygu deneyimlerinin onların gelecekteki öğretimlerini etkilediği varsayılmaktadır. Bu kapsamda araştırmamızın genel amacı, sınıf öğretmenlerin derslere yönelik duyguları ile öğretim etkililik algıları arasında ilişkiyi belirlemektir. Araştırmamızın bu genel amacına bağlı olarak şu sorulara cevap aranmıştır:

1. Sınıf öğretmenlerinin öğretim etkililiklerine yönelik algıları nasıldır?
2. Sınıf öğretmenlerinin, fen bilimleri, hayat bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve sanat dersinin öğrenimine ve öğretimine yönelik duyguları nelerdir?
3. Sınıf öğretmenlerinin, fen bilimleri, hayat bilgisi, matematik, sosyal bilgiler ve sanat dersinin öğrenimine ve öğretimine yönelik duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
4. Sınıf öğretmenleri derslerin öğretimi esnasında hissettiği duygular ile öğretim etkililik algıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

2. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmamızın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları, veri toplama süreci ve verilerin analizi açıklanmıştır.

2.1. Araştırmanın Deseni

Sınıf öğretmenlerinin derslere yönelik hissettiği duygular ile öğretim etkililik algıları arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla yapılan bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden ilişkisel tarama modeli kullanılarak gerçekleştirilmiş betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri geçmişte ya da halen var olan durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımıdır. Bu modelde araştırmaya konu olan nesne ve bireyler kendi koşulları içinde olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1999).

2.2. Evren- Örneklem

Araştırmanın evrenini 2017 eğitim- öğretim yılında Kahramanmaraş Dulkadiroğlu, Onikişubat, Göksun, Elbistan, Afşin ve Andırın ilçeleri devlet okullarında görev yapan sınıf öğretmenleri oluşturmaktadır. Bu evrenden kolay ulaşılabilir durum örnekleme ile seçilen 351 sınıf öğretmeni de araştırmanın örneklemini oluşturmaktadır. Kolay ulaşılabilir durum örnekleme, araştırmacıya ekonomiklik, hız ve pratiklik kazandıran ve zamandan tasarruf etmeyi sağlayan örnekleme seçimi yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2013). Araştırmanın çalışma grubuna ait demografik bilgiler Tablo 1’de gösterilmiştir.

Tablo 1. Sınıf Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri (N=351)

Demografik özellikler		f	%
Cinsiyet	Kadın	166	47,3
	Erkek	185	52,7
Kıdem	1-5 yıl	23	6,6
	6-10 yıl	104	29,6
	11-15 yıl	80	22,8
	16-20 yıl	71	20,2
	21 yıl ve üstü	73	20,8
Görev Yeri	Köy	43	12,3
	Belde	30	8,5
	İlçe Merkezi	154	43,9
	İl Merkezi	124	35,3

2.3. Veri Toplama Araçları

Araştırmada öğretmenlerin öğretim etkililiklerine yönelik algılarını belirlemek amacıyla Chang, Lin & Song (2011) tarafından geliştirilen ve maddeleri Bedir (2015, 2017) tarafından Türkçeye adaptasyonu sağlanan “Öğretim Etkililik Ölçeği” ile derslerin öğretimine yönelik hissedilen duyguları belirlemek amacıyla ise uzman görüşü alınarak hazırlanan “Duygu Ölçme Aracı” kullanılmıştır.

2.3.1. Öğretim Etkililik Ölçeği

Öğretmenlerin öğretim etkililik algılarını belirlemek amacıyla geliştirilen bu ölçek altı boyut ve 28 madden oluşmaktadır. Ölçeğin alt boyutları ders tasarımı, öğretim stratejisi, teknoloji kullanımı, kişilerarası ilişki ve öğretimi değerlendirmedir. Katılımcıların ölçme aracında yer alan sorulara ilişkin görüşleri, dörtlü Likert tipine göre düzenlenen “kesinlikle katılmıyorum” (1puan), “ katılmıyorum” (2puan), “katılıyorum” (3puan), “kesinlikle katılıyorum” (4puan) üzerinden değerlendirilmiştir. Ölçeğin Türkçeye adaptasyonu ve güvenilirlik çalışmaları Bedir (2015) tarafından yapılmıştır. Öğretim etkililik ölçeğinin bütünü için hesaplanan Cronbach alfa güvenilirlik katsayısı 0.94 olarak belirlenmiştir. Ölçme aracının alt boyutlarına ait Cronbach alfa güvenilirlik katsayı değerleri; ders tasarımı a=0.82, öğretim stratejisi a=0.79, teknoloji kullanımı a=0.83, sınıf yönetimi a=0.82, kişilerarası ilişkiler a=0.83, öğretimin değerlendirilmesi a=0.88 olarak hesaplanmıştır.

Duygu Ölçme Aracı. Araştırmada sınıf öğretmenlerinin derslere ilişkin olumlu ve olumsuz duygularını belirlemek amacıyla hazırlanan ölçme aracı iki boyuttan oluşmaktadır. Ölçme aracının dikey sütununda duygu ifadeleri yatay sütununda ise sınıf öğretmenlerinin öğretim yaptıkları dersler yer almaktadır. Bu dersler araştırmacı tarafından belirlenen; Fen Bilimleri, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler, Görsel Sanatlar ve Müzik Dersidir. Çalışmada Görsel Sanatlar ile Müzik Dersi, Sanat Dersleri adı altında birleştirilmiştir. Araştırmanın amacına uygun hazırlanan sorular duygu tablosu çerçevesinde düzenlenmiştir. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinden duygu ifadeleri ile dersleri ilişkilendirmeleri istenmiştir. Ölçme aracında yer alan duygular araştırmacı tarafından yurtiçi ve yurtdışındaki çalışmalarda en çok ifade edilen öğretmen duygularından seçilmiştir. İlk aşamada 46 duygu ifadesi belirlenmiştir. Belirlenen bu duygu ifadeleri tablo haline getirilmiştir. Hazırlanan taslak üç uzman görüşü (Eğitim

Programları 1, Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme 1, Türkçe Eğitimi Bölümü ABD 1 akademisyen) ile iki ortaokul Türkçe öğretmenin görüşleri doğrultusunda 14 duygu ifadesi çıkartılarak toplamda 32 duygu ile ölçme aracı son şeklini almıştır.

Duygu ölçme araçlarının güvenilirlik çalışmasında “*Testi Yarılama*” yönteminden yararlanılmıştır. Bu yöntem uygulanan testin güvenilirliği tahmin etmek amacıyla kullanılır. Uygulanan test iki eş değere ayrılır. Bu testin yarısı birer test gibi düşünülerek ayrılan yarı testler arasındaki korelasyon hesaplanır. Bulunan değer testin yarısına ait güvenilirlik katsayısını verir. Fakat bu değer testin tümünün güvenilirlik katsayısını vermez. Bu durumda “*Spearman Brown*” formülü kullanılarak testin tamamı için hesaplanan korelasyon katsayısı değerine bakılır (Büyüköztürk, 2016). Araştırmacı tarafından, farklı lise türlerinde öğrenim gören 510 ortaöğretim lise öğrencisine uyguladığı duygu ölçme aracının yarısına ait güvenilirlik katsayı değeri: $r=0,66$ bulunmuştur. Duygu ölçme aracının tümüne ait güvenilirlik katsayısı ise: $r=0,79$ olarak hesaplanmıştır.

Bununla birlikte çalışmada, araştırmanın amacına uygun olarak düşündüğümüz ikili duygu sınıflandırılması temel alınmıştır. Bu sınıflandırma Watson, Tellegen ve Clark (1988) tarafından geliştirilen bireyin geçmişte yaşadığı pozitif veya negatif olayların etkisini ölçmeyi amaçlayan literatürde çalışmalarda yaygın olarak kullanılan duygu sınıflandırmasıdır. Bu çalışmada da belirlenen duygular olumlu ve olumsuz olarak iki boyutta sınıflandırılmıştır.

2.4. Verilerin Toplanması ve Analizi

Araştırmanın verileri ders saatleri dışında ve 2016-2017 eğitim öğretim yılı sonunda yapılan Haziran ayı mesleki seminer döneminde toplanmıştır. Belirlenen okullarda araştırmacı tarafından idareci ve rehber öğretmenler ile işbirliği yapılarak ölçme araçları gönüllük esası çerçevesinde öğretmenlere verilmiştir. Uygulama sonucunda 365 sınıf öğretmeninden veri toplanmıştır. Ancak gerekli incelemeler sonucunda uygun şekilde işaretlenmemiş toplamda 14 öğretmenin verileri araştırmaya dahil edilmemiştir.

Araştırma verilerinin çözümlenmesinde standart sapma, toplam puan ve aritmetik ortalama ve korelasyon analiz teknikleri kullanılmıştır. Öncelikle verilerin normal dağılım gösterip göstermediğine ve çarpıklık basıklık katsayı değer aralıklarına (+1, -1) bakılmıştır (Skewness= -,641, Kurtosis= -,168). Araştırma verilerinin normal dağılım gösterdiği görülmüştür. Bazı çalışmalarda soru formları (anket) katılımcılara birden fazla seçeneği işaretleme olanağı verilebilir. Bu tür soru formlarında cevaplayıcıya işaretleme esnekliği sağlanabilir yada pek çok seçenektan uygun gördüğünü veya istediği kadarını seçmesi istenebilir. Bu şekilde verilerin toplanması çalışma açısından avantajlı olmasına rağmen analizleri zordur. Bu tür veriler “0” ve “1” değerleri ile kodlanarak veri girişleri yapılabilir (Büyüköztürk, 2005). Bu bağlamda duygu ölçme aracının veri analizi yapılırken anket formun her bir kutu aralığı değişken gibi düşünülerek işaretlenmişse “1” işaretlenmemişse “0” değeri verilerek kodlanmıştır. Öğretim etkililik algıları ile öğretimleri sırasında derslere yönelik duyguları arasında anlamlı ilişkiyi ortaya koymak amacıyla Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Analizler sonucunda elde edilen bulgular yorumlanarak tablolar halinde gösterilmiştir.

3. BULGULAR

Araştırmaya ilişkin verilerin analizleri sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Bulgular, aşağıda tablolar halinde gösterilerek yorumlanmıştır.

3.1. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Etkililik Algularına İlişkin Bulgular

Araştırmanın ilk sorusu “Sınıf öğretmenlerinin öğretim etkililiklerine yönelik algıları nasıldır?” şeklinde belirlenmiştir. Elde edilen verilere ilişkin bulgular Tablo 2’de gösterilmiştir.

Tablo 2. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Etkililiklerine Yönelik Algıları

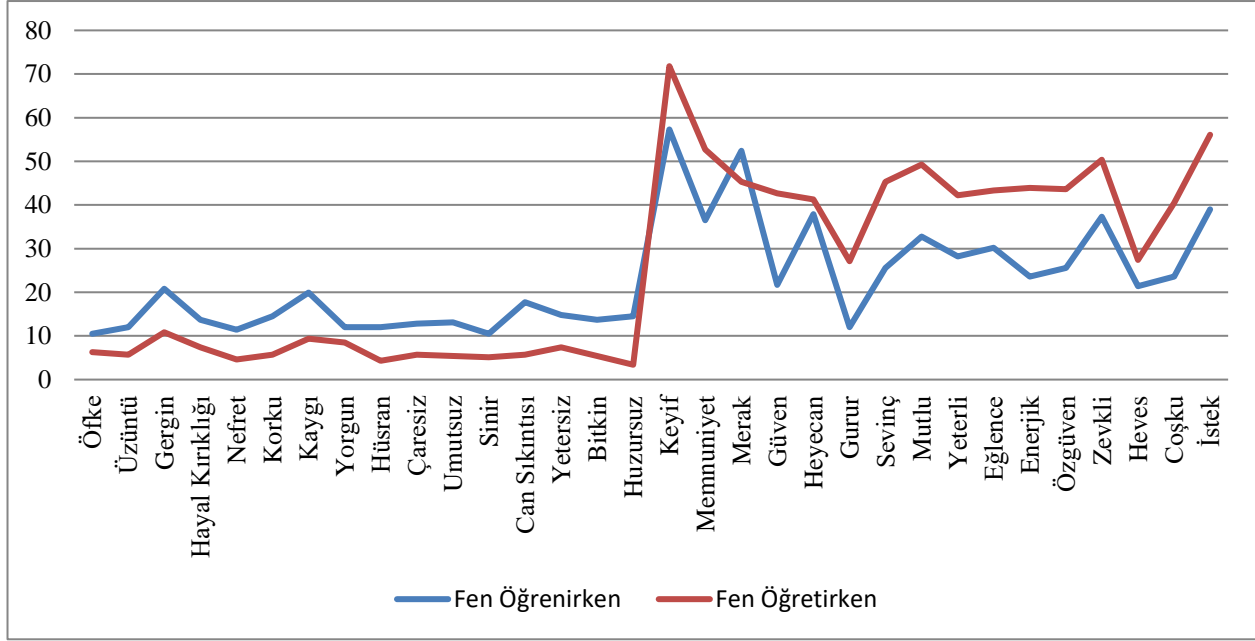
Boyutlar	\bar{X}	S	Rank
Ders Planı	3.55	.37	6
Öğretim Stratejisi	3.58	.58	4
Teknoloji Kullanımı	3.56	.48	5
Sınıf Yönetimi	3.71	.34	1
Kişilerarası İlişki	3.58	.42	3
Öğretimi Değerlendirme	3.58	.41	2

N (Ölçek: 4=Kesinlikle katılıyorum, 1=Kesinlikle katılmıyorum)

Tablo 2 incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin kendilerini en etkili gördükleri alt boyutun sınıf yönetimi ($\bar{X} = 3.71$) boyutu olduğu belirlenmiştir. ikinci sırada öğretimi değerlendirme ($\bar{X} = 3.58$) ve kişiler arası ilişki ($\bar{X} = 3.71$) boyutu yer alırken son sırada ise ders planı ($\bar{X} = 3.55$) boyutu yer almıştır.

3.2. Sınıf Öğretmenlerinin Fen Bilimleri Dersine Yönelik Duygularına İlişkin Bulgular

Araştırmanın diğer bir sorusu “Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları arasında ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenmiştir. Bu sorunun cevaplanması için korelasyon analizi yapılmıştır. Derslere yönelik duyguların frekans ve yüzdeleri hesaplanarak elde edilen bulgular Şekil 1’de gösterilmiştir.

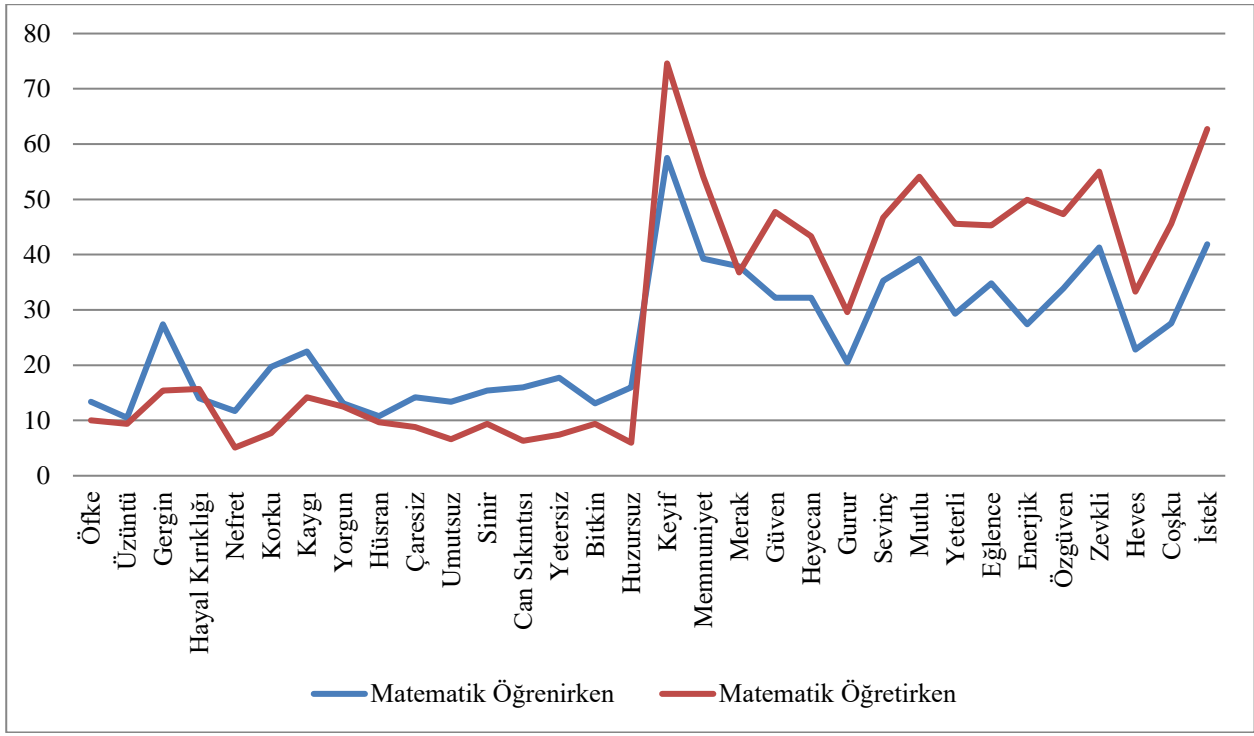

Şekil 1. Sınıf öğretmenlerinin Fen dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları (Yüzde)

Şekil 1'e göre sınıf öğretmenlerinin geçmişte Fen Bilimleri dersini öğrenirken sahip olduğu duygular ile öğretmen olarak bu dersi öğretirkenki duygular arasında (merak ve heyecan duyguları hariç) benzer doğrultuda anlamlı bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p=.000$, $r=.658$). Araştırmaya katılan sınıf öğretmenleri, Fen dersini öğrenmeye yönelik hissettiği merak duygusunun öğretmen sürecine göre daha fazla olduğunu ifade etmişlerdir. Genel anlamda hem öğrencilikte hem de öğretmenlikte hissedilen olumlu duyguların yüzdeleri olumsuz duygulara kıyasla yüksek olduğu anlaşılmaktadır. Sınıf öğretmenleri Fen Bilimleri dersini öğretirken hissettiği duygular, bu dersi öğrencilik yıllarında öğrenirken yaşadıkları duygulara göre daha olumludur. Öğretmenlerin öğrencilikte öğrenirken Fen dersine yönelik hissedilen duyguların öğretmenlik dönemine kıyas daha olumsuz olduğu görülmektedir. Diğer yandan şekil incelendiğinde, sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri dersini öğrenirken en sıklıkla yaşadıkları olumsuz duygular gerginlik (%20,8), kaygı (%19,9) ve can sıkıntısı (%17,7) olurken; keyif (%57,3), istek (%56,1) ve merak (52,4) ise en çok yaşadıkları olumlu duygular olmuştur. Bununla birlikte öğretmenlerin Fen Bilimleri dersini öğretirken en sıklıkla hissedilen olumlu duyguların sırasıyla keyif (%71,8), istek (%56,1), memnuniyet (%52,7); olumsuz duyguların ise gerginlik (%10,8), kaygı (%9,4) ve yorgunluk (%8,5) olduğu görülmektedir.

3.3. Sınıf Öğretmenlerinin Matematik Dersine Yönelik Duygularına İlişkin Bulgular

“Sınıf öğretmenlerinin Matematik dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları arasında anlamlı ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenen sorunun cevaplanması için korelasyon analizi yapılmıştır. Ayrıca verilerin frekans ve yüzdeleri hesaplanarak elde edilen bulgular Şekil 2’de gösterilmiştir.

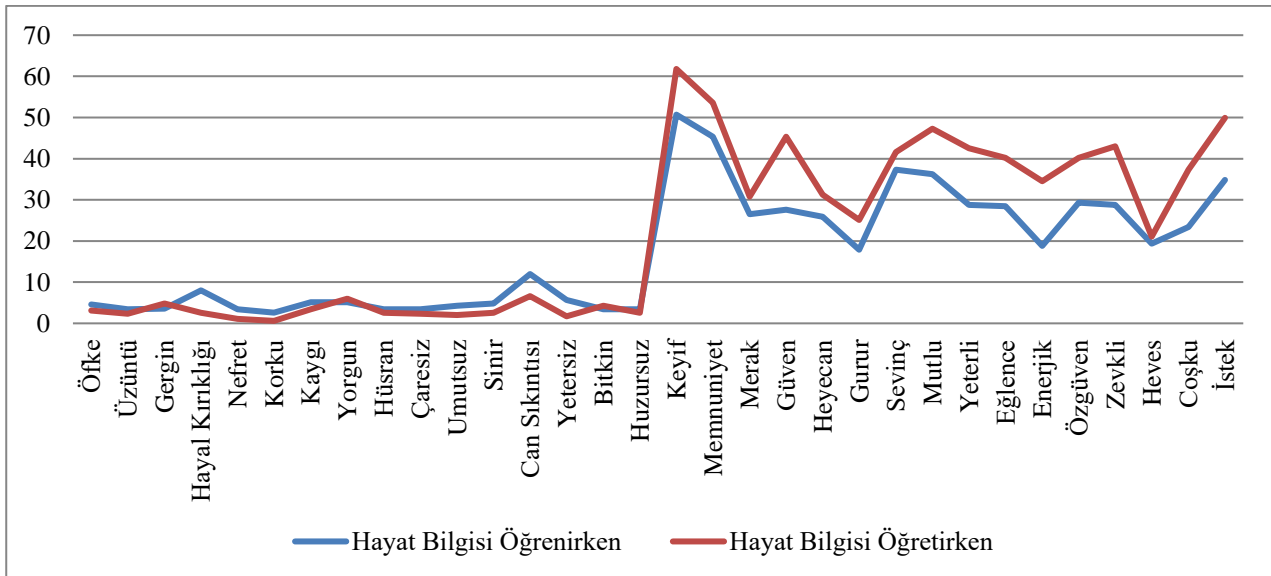

Şekil 2. Sınıf öğretmenlerin Matematik dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları (Yüzde)

Şekil 2’de görüldüğü üzere sınıf öğretmenlerinin Matematik dersine yönelik öğrenirken ve öğretirkenki duyguları arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır ($p=.000$, $r=.658$). Sınıf öğretmenlerinin öğrencilikte (öğrenirken) yaşadığı duygular öğretmenlikte (öğretirken) hissettiği duygulara kıyasla daha olumsuz, daha az olumlu duygular yaşadıklarını bildirmişlerdir. Matematik dersini yönelik öğretmenlik eğitimi süresince sıklıkla yaşanan olumsuz duyguların gerginlik (%27,4), kaygı (% 22,5) ve korku (%19,7) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenleri Matematik dersini öğretirken en sıklıkla yaşadıkları olumlu duygunun keyif (%74,6), olumsuz duygunun ise hayal kırıklığı (%15,7) olduğunu ifade etmişlerdir. Matematik dersine yönelik en az sıklıkla yaşanan olumlu duygular her iki değişken içinde gurur ve heves olduğu görülmektedir.

3.4. Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi Dersine Yönelik Duygularına İlişkin Bulgular

“Sınıf Öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersini öğrenirken ve öğretirken yaşadıkları duygular arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” sorusunun cevaplanması için verilerin korelasyon analizi yapılarak yüzde ve frekansları hesaplanmıştır. Elde edilen bulgular Şekil 3’te gösterilmiştir.

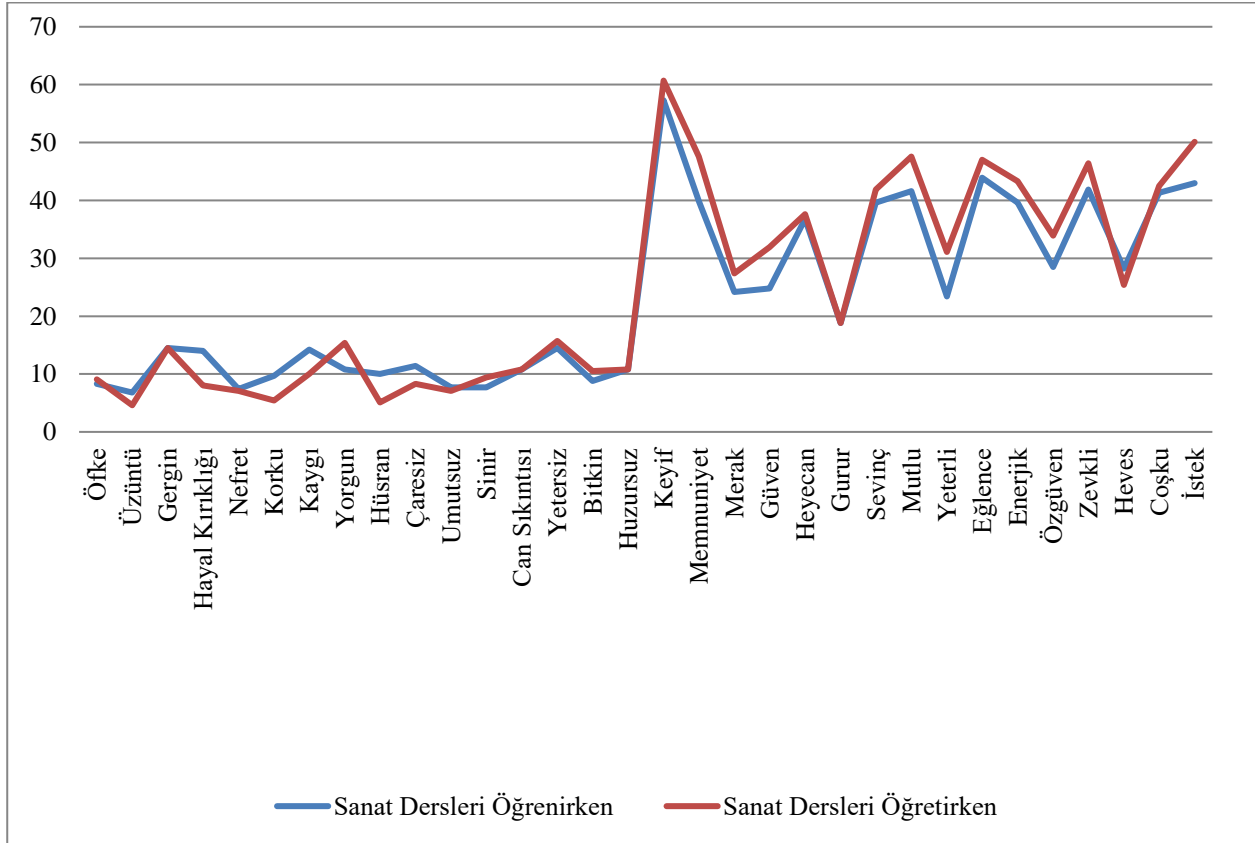

Şekil 3. Sınıf öğretmenlerinin Hayat Bilgisi dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları (Yüzde)

Şekil incelendiğinde sınıf öğretmenleri hem öğrencilik yıllarında hem de meslek yaşamları boyunca Hayat Bilgisi dersine yönelik hissettiği duyguların olumlu olduğunu görülmektedir. Hayat Bilgisi dersine yönelik öğretmenlerin öğrenirken ve öğretirken yaşadığı duygular arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır ($p=.000$, $r=.646$). Can sıkıntısı (%12) ve hayal kırıklığı (%8) sınıf öğretmenlerinin öğrencilik yıllarında en belirgin yaşadığı olumsuz duygular olmuştur. Sınıf öğretmenleri Hayat Bilgisi dersinin içeriğini öğretirken en az sıklıkla yaşadıkları olumlu duyguların ise heves (%21,1) ve gurur (%25,1) olduğu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerinin dersi öğretirken yaşadığı güven duygusu (%45,3) öğrencilik dönemine göre (%27,6) belirgin şekilde arttığı görülmektedir.

3.5. Sınıf Öğretmelerinin Sanat Derslerine Yönelik Duygularına İlişkin Bulgular

“Sınıf öğretmenlerinin Sanat derslerini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenen araştırmanın diğer bir sorusuna ilişkin bulgular ise Şekil 4’te gösterilmiştir.

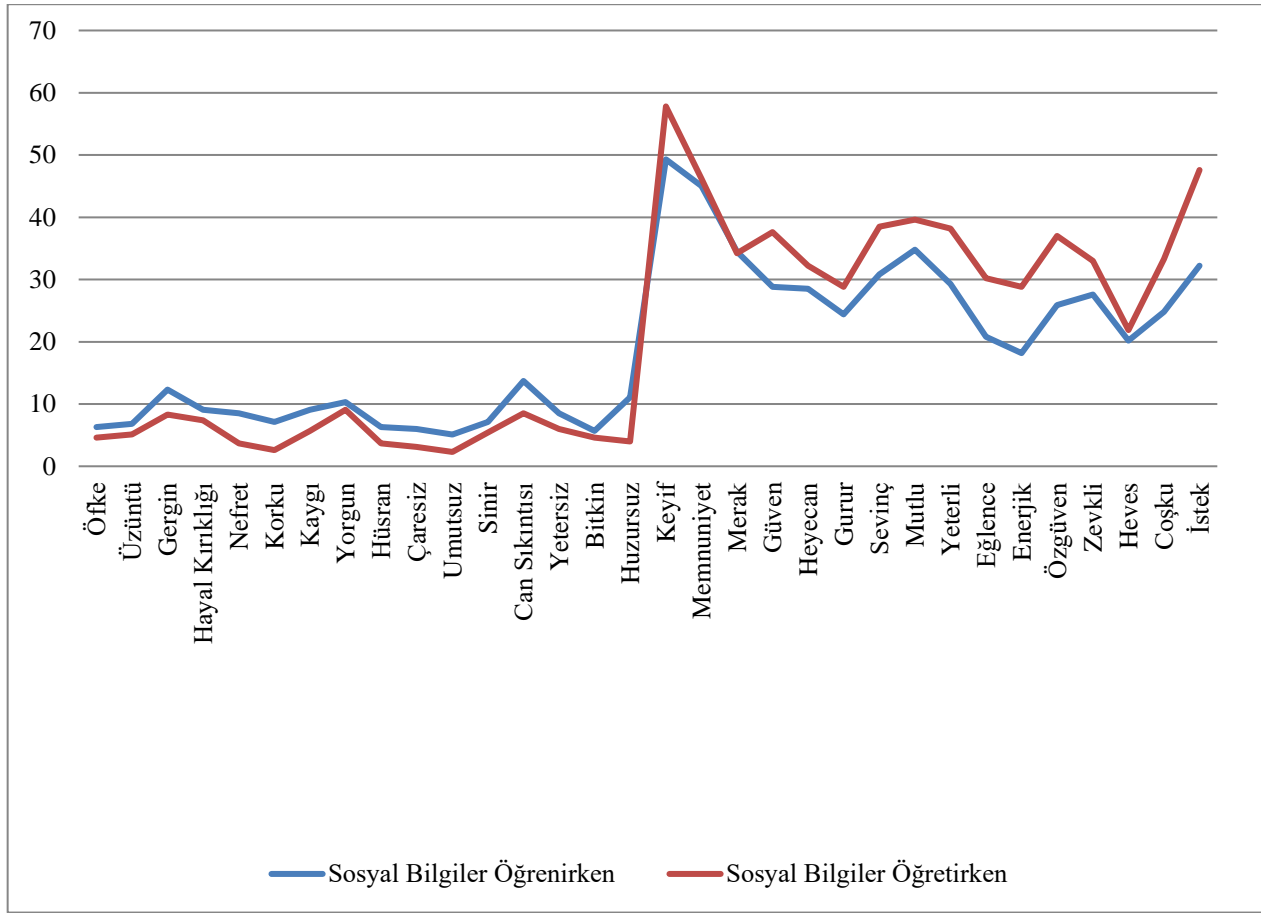

Şekil 4. Sınıf öğretmenlerinin Sanat (Müzik ve Görsel Sanatlar) derslerini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları (Yüzde)

Şekil 4’e göre sınıf öğretmenlerinin sanat derslerin yönelik geçmişte yaşadığı duygular mesleki hayatlarında yaşanan duygular ile güçlü bir ilişki olduğu görülmektedir ($p=.000$, $r=.728$). Öğretmenler hem öğrencilik dönemlerinde (%14,5) hem de öğretmenlikte (%15,7) kendilerini sanat derslerine karşı yetersiz olduklarını belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenlerin öğrencilik döneminde sıklıkla yaşadığı diğer olumsuz duygular ise gerginlik (%14,4), kaygı (%14,2), çaresizliktir (%11,4). Bununla birlikte yorgunluk (%15,4), sanat derslerinin öğretimi esnasında, sınıf öğretmenlerinin en belirgin yaşadığı olumsuz duygu olmuştur. Öğretmenlerin en çok yaşadıkları olumlu duygular, her iki değişken için de keyif, memnuniyet, heyecan, sevinç, mutlu, eğlence, zevkli, istek olduğunu görülmektedir. Diğer yandan gurur (%18,8) en az sıklıkla yaşanan olumlu duygu olmuştur.

3.6. Sınıf Öğretmelerinin Sosyal Bilgiler Yönelik Duygularına İlişkin Bulgular

“Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler derslerini öğrenirken ve öğretirkenki hissettiği duygular arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?” şeklinde belirlenen araştırma sorusunun cevaplanması ilişkin korelasyon analizi yapılmıştır. Bununla birlikte verilerin yüzdeleri hesaplanarak bulgular Şekil 5’te gösterilmiştir.

Şekil 5. Sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersini öğrenirken ve öğretirkenki duyguları (Yüzde)

Şekil 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin Sosyal Bilgiler dersine yönelik geçmişte hissettiği duygular ile öğretmenlik döneminde öğretirkenki duyguları arasında güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p=.000$, $r=.686$). Sınıf öğretmenleri Sosyal Bilgiler dersini öğrenirken sıklıkla yaşadıkları olumsuz duyguları can sıkıntısı (%13,7), gerginlik (%12,3) ve huzursuzluk (%11,1) olduğunu belirtmişlerdir. Buna karşın öğretmenlerin bu dersi öğretirken hissettiği olumsuz duygular yorgun (%9,1), can sıkıntısı (%8,5) ve gerginlik (%8,3) olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenleri Sosyal Bilgiler dersini öğretirken, öğrencilik dönemine göre daha fazla olumlu duygu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Öğretmenler, öğretme sürecinde en sıklıkla keyif (%57,8), istek (%47,6) ve memnuniyet (%46,2) duygularını hissettiklerini belirtmişlerdir.

3.7. Sınıf Öğretmenlerinin Dersleri Öğretirkenki Duyguları ile Öğretirkenki Duyguları Arasındaki İlişkiye Ait Bulgular

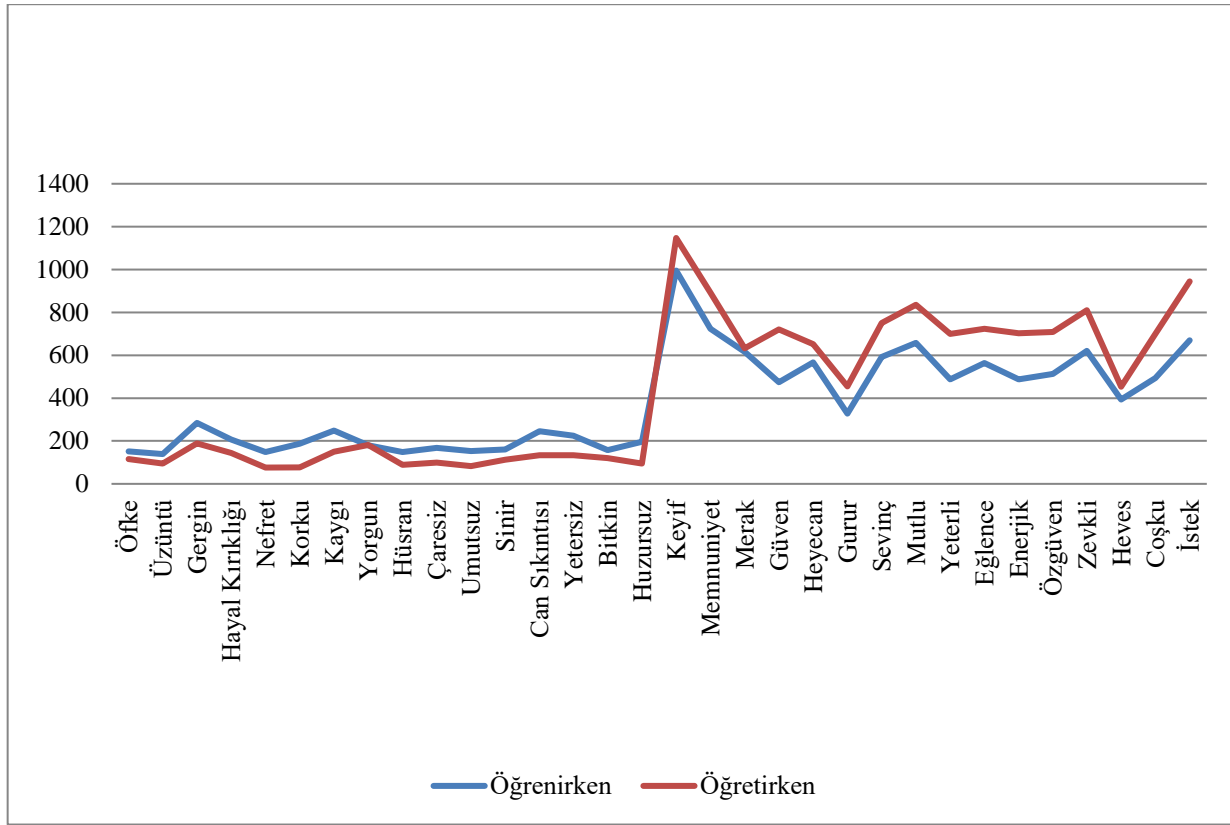
Araştırmanın diğer bir sorusu “Sınıf öğretmenlerinin dersleri öğrenirken ve öğretirkenki duyguları arasında ilişki var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu sorunun cevaplanması için “Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı” tekniğinden yararlanılmış ve sonuçlar Tablo 3’te gösterilmiştir.

Tablo 3. Sınıf Öğretmenlerinin Dersleri Öğrenirken ve Öğretirkenki Duyguları Arasındaki İlişkiye Ait Korelasyon Analizi Sonuçları

Değişkenler	Öğrenirkenki Duygu	Öğretirkenki Duygu
Öğrenirkenki Duygu	-	,776**
Öğretirkenki Duygu		-

N=451, $p<.01$ *

Tablo 3’te görüldüğü gibi, sınıf öğretmenlerinin dersleri öğrenirkenki duyguları ile öğretirkenki duyguları arasında .01 düzeyde anlamlı bir ilişki göstermektedir. Bu iki değişken arasında pozitif yönde güçlü doğrusal bir ilişkinin olduğu görülmektedir ($p=.000$, $r=.776$). Daha ayrıntılı gösterim için verilerin yüzde ve frekansları hesaplanarak Şekil 5.1’da gösterilmiştir.

Şekil 5. Sınıf öğretmenlerinin Dersleri öğrenirken ve öğretirkenki duygular (Frekans)

Şekil 5.'e göre sınıf öğretmenlerinin aday öğretmen iken derslere yönelik hatırladığı duygular ile mesleki dönemlerinde öğretirken hissettiği duygular arasında güçlü bir ilişkinin olduğu görülmektedir. Sınıf öğretmenleri olumlu duyguları olumsuzlara göre daha fazla belirtmişlerdir. Her iki değişken için en sıklıkla ifade edilen olumlu duygular keyif, memnuniyet ve istek olurken en az sıklıkla belirtilen olumlu duygular gurur ve heves olmuştur. Sınıf öğretmenleri derslere yönelik öğretirken hissedilen olumlu duyguları daha fazla belirttikleri görülmektedir [Keyif (f=1147), istek (f=945), memnuniyet (f=892)]. Öğretmenler öğrencilik dönemlerinde hatırlanan duyguların öğretmenlik dönemine kıyasla daha olumsuz olduğunu belirtmişlerdir. Sınıf öğretmenleri öğrencilik dönemlerinde derslerin öğrenimi esnasında en sıklıkla yaşadıkları olumsuz duyguları sırasıyla gerginlik (f=284), kaygı (f=249) ve can sıkıntısı (f=246) olarak belirtmişlerdir.

Sınıf Öğretmelerinin Dersleri Öğretirkenki Duyguları ile Öğretim Etkililiklerine İlişkin Bulgular

Araştırmanın beşinci sorusu “Sınıf öğretmenleri derslerin öğretimi esnasında hissettiği duygular ile öğretim etkililikleri arasında anlamlı ilişkiler var mıdır?” şeklinde oluşturulmuştur. Bu sorunun cevaplanması için duyguların toplam puanları ile öğretim etkililiği ölçeğinin puanları arasındaki korelasyona bakılmıştır. Elde edilen sonuçlar Tablo 4'te ve 5'te gösterilmiştir.

Tablo 4. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Etkililikleri İle Olumlu Duygular Arasındaki Korelasyon (Pearson) Sonuçları

Olumlu Duygular	Ders Planı	Öğretim Strateji	Teknoloji Kullanımı	Sınıf Yönetimi	Kişilerarası İlişki	Öğretimi Değ.	
Keyif	r	,127*	,160**	,145**	,212**	,186**	,202**
	Sig.	,018	,003	,006	,000	,000	,000
Memnuniyet	r	,094	,071	,028	,067	,053	,073
	Sig.	,077	,181	,605	,208	,322	,173
Merak	r	,002	,019	-,025	,060	,052	-,001
	Sig.	,967	,718	,635	,264	,333	,983
Güven	r	,088	,157**	,110*	,152**	,142**	,170**
	Sig.	,100	,003	,039	,004	,008	,001
Heyecan	r	,074	,089	,084	,050	,049	,055
	Sig.	,166	,097	,116	,353	,356	,302
Gurur	r	,008	,021	,020	-,014	,039	,076
	Sig.	,879	,701	,716	,787	,472	,156

Sevinç	r	,031	,058	,000	,032	,119*	,061
	Sig.	,563	,277	,996	,546	,026	,252
Mutlu	r	,068	,072	,102	,109*	,080	,080
	Sig.	,205	,179	,056	,041	,133	,133
Yeterli	r	,054	,082	,088	,089	,059	,038
	Sig.	,309	,124	,101	,095	,267	,481
Eğlence	r	,081	,120*	,091	,122*	,155**	,088
	Sig.	,128	,024	,087	,022	,004	,100
Enerjik	r	,077	,131*	,131*	,103	,139**	,130*
	Sig.	,152	,014	,014	,054	,009	,015
Özgüven	r	,055	,045	,071	,085	,099	,111*
	Sig.	,305	,401	,187	,110	,065	,037
Zevkli	r	-,012	,022	,037	,079	,097	,059
	Sig.	,826	,679	,491	,138	,068	,273
Heves	r	,029	,049	,025	,110*	-,032	,011
	Sig.	,592	,362	,647	,039	,553	,840
Coşku	r	,031	,091	,072	,107*	,117*	,069
	Sig.	,565	,090	,182	,046	,028	,198
İstek	r	,124*	,131*	,124*	,165**	,168**	,146**
	Sig.	,020	,014	,020	,002	,002	,006
Toplam	r	,087	,119*	,105*	,128*	,139**	,126*
	Sig.	,103	,025	,050	,016	,009	,018

N=351 (** p<.01 , *p<.05)

Tablo 4. incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin derslerin öğretimine yönelik hissettiği olumlu duygular ile öğretim etkililik algıları arasında ölçeğin tüm alt boyutlarında pozitif yönde zayıf düzeyde anlamlı bir ilişkinin olduğu anlaşılmaktadır. Keyif ve istek duyguları ders planı, öğretim stratejisi, teknoloji kullanımı, sınıf yönetimi, kişilerarası ilişki ve öğretimi değerlendirme boyutları ile zayıf düzeyde pozitif ilişkilidir. Güven duygusu ise ders planı hariç ölçeğin tüm alt boyutlarında ilişkili olduğu görülmektedir. Ayrıca sevinç duygusu kişilerarası ilişki, özgüven öğretimi değerlendirme, mutlu ve heves duyguları sınıf yönetimi, coşku kişilerarası ilişki ve sınıf yönetimi, eğlence öğretim stratejisi, sınıf yönetimi ve kişilerarası ilişki, enerjik duygusu öğretim stratejisi, teknoloji kullanımı, kişilerarası ilişki ve öğretimi değerlendirme alt boyutu ile anlamlı pozitif yönde zayıf ilişkilidir. Diğer taraftan memnuniyet, merak, heyecan, gurur, yeterli, zevkli duyguları ile öğretim etkililik ölçeğinin alt boyutları arasında herhangi anlamlı bir ilişkinin çıkmadığı görülmektedir. Tablo 4'e göre kişilerarası ilişki ($r = ,139$; $p < 0,05$) ve sınıf yönetimi ($r = ,128$; $p < 0,05$), ölçeğin diğer alt boyutlarına kıyasla öğretmenlerin derslere yönelik olumlu duygular ile ilişki düzeyinin yüksek olduğu görülmektedir.

Tablo 5. Sınıf Öğretmenlerinin Öğretim Etkililikleri İle Olumsuz Duygular Arasındaki Korelasyon Sonuçları

Olumsuz Duygular	Ders Planı	Öğretim Strateji	Teknoloji Kullanımı	Sınıf Yönetimi	Kişilerarası İlişki	Öğretimi Değ.
Öfke	r	-,066	-,111*	-,134*	-,103	-,133*
	Sig.	,220	,037	,012	,054	,012
Üzüntü	r	,132*	,133*	,141**	,066	,113*
	Sig.	,013	,035	,008	,215	,035
Gergin	r	-,194**	-,175**	-,233**	-,095	-,170**
	Sig.	,000	,001	,000	,075	,001
Hayal Kırıklığı	r	-,142**	-,151**	-,222**	-,076	-,149**
	Sig.	,008	,005	,000	,158	,005
Nefret	r	-,076	-,100	-,134*	-,088	-,031
	Sig.	,156	,062	,012	,100	,563
Korku	r	-,099	-,079	-,156**	-,093	-,109*
	Sig.	,064	,142	,003	,081	,041
Sinir	r	-,066	-,157**	-,145**	-,098	-,108*
	Sig.	,218	,003	,007	,068	,044
Yorgun	r	-,036	-,132*	-,122*	-,123*	-,118*
	Sig.	,498	,013	,023	,021	,027
Kaygı	r	-,093	-,122*	-,130*	-,147**	-,084
	Sig.	,082	,022	,014	,006	,116
Yetersiz	r	-,098	-,096	-,153**	-,093	-,022
	Sig.	,067	,074	,004	,082	,686

Hüsrân	r	-,076	-,100	-,136*	-,119*	-,065	-,103
	Sig.	,153	,060	,011	,026	,226	,053
Çaresiz	r	-,148**	-,160**	-,191*	-,106*	-,152**	-,233**
	Sig.	,005	,003	,000	,047	,004	,000
Umutsuz	r	-,102	-,159**	-,156**	-,077	-,071	-,118*
	Sig.	,055	,003	,003	,148	,185	,027
Huzursuz	r	-,069	-,104	-,138**	-,049	-,038	-,077
	Sig.	,200	,051	,010	,361	,475	,149
Can Sıkıntısı	r	-,107*	-,178**	-,193**	-,103	-,148**	-,162**
	Sig.	,044	,001	,000	,054	,005	,002
Bitkin	r	-,061	-,093	-,113*	-,089	-,086	-,096
	Sig.	,255	,083	,035	,097	,109	,072
Toplam	r	-,161**	-,188**	-,239**	-,171**	-,173**	-,200**
	Sig	,003	,000	,000	,001	,001	,000

N=351 (** p<.01 , *p<.05)

Tablo 5 incelendiğinde sınıf öğretmenlerinin derslere yönelik hissettiği olumsuz duygular ile öğretim etkililik algıları arasında zayıf düzeyde negatif ilişki belirlenmiştir. Diğer bir ifade ile derslere yönelik olumsuz duygular arttıkça öğretim etkililik algıları düşmektedir. Teknoloji kullanımı alt boyutu olumsuz duygu ifadelerinin tümüyle düşük düzeyde negatif ilişkili olduğu görülmektedir. Çaresiz duygusu öğretim etkililik ölçeği ile diğer duygu ifadelerine kıyasla yüksek düzeyde negatif ilişkili olduğu belirlenmiştir. Nefret ve bitkin duygularının sadece teknoloji kullanımı alt boyutu ile zayıf düzeyde anlamlı ilişkili olduğu anlaşılmaktadır. Buna karşın üzüntü duygusu ölçeğinin tüm alt boyutlarında pozitif yönde zayıf düzeyde ilişkili olduğu görülmektedir. Teknoloji kullanımı ($r = -,239$; $p < 0.01$) ve öğretimi değerlendirme ($r = -,200$; $p < 0.01$) alt boyutları ile olumsuz duyguların ilişki düzeyi diğer alt boyutlara göre yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

4. TARTIŞMA VE SONUÇ

Bu araştırmada sınıf öğretmenlerinin derslere yönelik duyguları ile öğretim etkililikleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Aynı zamanda araştırma sınıf öğretmenlerinin geçmişte derslere yönelik duyguları ile mesleki dönemlerindeki duyguları arasındaki ilişkiyi araştırmıştır. Sınıf öğretmenlerin derslerin öğretimleri esnasında hissettiği duygular ile öğretim etkililikleri arasında düşük düzeyde anlamlı ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Sınıf öğretmenlerin derslere yönelik olumlu duyguları ile öğretim etkililikleri arasında pozitif yönde düşük ilişki, olumsuz duygularla ise negatif yönde ilişki belirlenmiştir. Bu bağlamda öğretimde olumsuz duygular arttıkça sınıf öğretmenlerinin öğretim etkililik algılarında azalma olabileceği söylenebilir. Bununla birlikte öğretmenlerin derslerin öğretimleri esnasında hissettiği olumlu duygular arttıkça etkililik algı düzeylerinde yükselme olabilir.

Bu sonuçlar Fredickson (1998, 2000) tarafından geliştirilen “Olumlu Duyguları Genişlet ve İnşa Et” teorisi ile tutarlıdır. Teoriye göre keyif, memnuniyet, ilgi, sevgi, eğlence, sevinç gibi olumlu duyguların bireyin performansını genişletme ve zihinsel, psikolojik, bilişsel (öz-yeterlik, öz-düzenleme, motivasyon, etkililik) süreçleri geliştirme potansiyeline sahip olduğunu iddia eder. Bridigo ve arkadaşları (2013)’da aday sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlik algıları ile olumlu ve olumsuz duygular arasında anlamlı bir ilişkinin olduğu sonucunda ulaşmıştır. Öz-yeterlik algısı yüksek olan aday öğretmenlerin öğretime yönelik duyguları daha olumlu olduğunu belirtmiştir.

Çalışmada olumlu duygular ile sınıf yönetimi ve kişilerarası ilişki boyutlarında diğer alt boyutlara göre daha yüksek düzeyde anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bu sonuç literatürdeki çalışmaları desteklemektedir. Sutton (2004), Sutton ve arkadaşları (2009) öğretmenlerin öğretimde etkili olmaları ve sınıf yönetimini sağlamaları için duygularını düzenlediklerini belirtmişlerdir. Öğretmenlerin, duygularını düzenlemesi etkili bir sınıf yönetimi ve öğrencilerle olan ilişkilerine olumlu yönde etkilerinin olduğunu belirlemişlerdir.

Olumsuz duygular ile sınıf öğretmenlerin öğretimlerinde teknoloji kullanması arasında ölçeğin diğer alt boyutlarına kıyasla ilişki düzeyi negatif yönde yüksek çıkmıştır. Avcı ve Seferoğlu (2011)’da olumsuz duyguların öğretmenlerin mesleki tükenmişliğini etkilediği ve derslerinde teknolojiyi yeterince kullanmadıklarını belirtmiştir. Ayrıca olumlu duygulara sahip öğretmenlerin öğretimlerinde teknolojiyi daha rahat kullandıklarını ifade etmiştir.

Çalışmada gurur duygusu ile öğretim etkililiği arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır. Sevinç duygusu öğretim etkililik algıları ölçeğinin sadece kişilerarası ilişkiler alt boyutunda anlamlı ilişki belirlenmiştir. Bu bulgular benzer bazı çalışmaların sonuçlarını tutarlıdır. Hagenauer ve arkadaşları (2015), Ruiz (2016) öğretmenlerin öğrenciler ile ilişkilerde en sık yaşadığı olumlu duygunun sevinç olduğunu belirtmişlerdir. Lee ve arkadaşları (2016)'da "Öğretmenlerin duyguları ve duygu yönetimi: Duygu düzenleme teorisini duygusal emek araştırması ile bütünleştirmek" adlı çalışmada, gurur duygusu ile duygusal iş gücü stratejileri arasında anlamlı bir ilişki olmadığını belirlemiştir. Bu bulguların nedeni olarak sınıf öğretmenlerinin gururu olumlu duygu olarak görmemeleri olabilir.

Sınıf öğretmenlerinin derslere yönelik geçmişte öğrenirken hissettiği duygular ile öğretmenlikte bu dersi öğretimi sırasındaki duygularla güçlü bir ilişkinin olduğu belirlenmiştir. Benzer şekilde Brigido ve diğerleri (2010)'de çalışmasında öğrenme duyguları ile öğretim arasında güçlü bir ilişkinin olduğu sonucuna ulaşmıştır. Brigido ve diğerleri (2013) başka bir çalışmada ise öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamaları esnasında yaşadığı duyguların gelecekteki öğretimlerini etkilediğini belirtmiştir. Timostuk ve ark. da (2016) çalışmalarında ise aday öğretmenlerin öğretmen eğitimlerinde olumlu duygu deneyimlerini sıklıkla yaşamaları, gelecekte mesleki zorluklarla başa çıkmasında ve mesleki kariyerleri açısından yardımcı olacağını belirtmişlerdir.

Bu bağlamda öğretmen adaylarının öğretmenlik eğitimlerinde yaşadığı deneyimler gelecekteki mesleki duygularının oluşmasında etkili (Jennings ve Greenberg, 2009) olduğu görülmektedir. Öğretmen yetiştirmede derslerin öğrenimi ve öğretimine yönelik uygulamalar esnasında yaşanan duyguların öğretmenlerin mesleğe bakış açılarının oluşmasında önemli olduğunu söylenebilir.

Sınıf öğretmenlerinin Fen Bilimleri, Matematik, Hayat Bilgisi, Sosyal Bilgiler ve Sanat Dersine ilişkin hem öğrenirken hem de öğretirken olumlu duygular hissettikleri yönünde görüş bildirmişlerdir. Başka bir ifade ile araştırmaya katılan öğretmenlerin derslere yönelik daha az olumsuz duygu ifade ettiklerini söyleyebiliriz. Bununla birlikte çalışmada bir dersin içeriğinin öğrenilmesine göre öğretilmesinde daha az olumsuz daha çok olumlu duygu yaşadıkları belirlenmiştir. Ayrıca öğretmenler derslere yönelik hem öğrenirken hem de öğretirken en çok keyif duygusunu yaşadıklarını ifade etmişlerdir. Bu sonuçlar literatürdeki çalışmaların bulgularıyla benzerlik göstermektedir. Uysal (2007)'de çalışmasında öğretmenlerin sınıfta olumlu duyguları olumsuz duygulardan daha çok yaşadıklarını ifade etmiştir. Brigido ve diğerleri (2010)'de çalışmasında, aday öğretmenler bir dersin içeriğinin öğretilmesi sürecinde yaşadıkları duyguları öğrenme sürecine kıyasla daha fazla olumlu daha az olumsuz duygu belirtmişlerdir. Stephanou ve diğerleri (2013)'de çalışmasında öğretmenler öğretimlerinde olumsuz duygulara kıyasla daha olumlu deneyimler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Taxer ve Frenzel (2015)'de ortaokul öğretmenleri ile yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmışlardır. Prosen (2014) ise araştırmasında, öğretmenlerin sınıfta yaşadığı olumlu duygu oranının olumsuzlara göre iki katı kadar olduğu belirlemiştir. Eren de (2014) çalışmasında aday öğretmenlerin gelecekteki öğretimlerinden beklentilerinin olumsuz duygulardan (öfke ve kaygı) çok olumlu (keyif) deneyimler olduğunu belirtmiştir Bahia ve diğerleri (2013)'de araştırmasında öğretmenlerin öğretimleri esnasında olumlu duyguları daha çok tecrübe ettikleri ve en çok keyif duygusu yaşadıkları sonucuna ulaşmıştır. Chen (2016)'de Çinli ve Hong Konglu öğretmenlerle yaptığı çalışmada benzer sonuçlara ulaşmıştır. Hagenauer ve Volet (2014) ise üniversite öğretmenlerinin öğretim uygulamaları ve öğrenci ile ilişkileri esnasında en sık yaşadığı olumlu duygunun keyif olduğunu belirlemiştir. Yin ve Lee (2011) çalışmasında ise öğretmenlerin olumlu duyguları sürdürmeye olumsuz duyguları ise gizlemeye veya kontrol etmeye çalıştıklarını belirtmişlerdir.

Bu çalışmada olumsuz duyguların az belirtilmesinin sebepleri arasında, araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin olumsuz duygularını gizlediği ve ifade etmediği düşünülebilir. Ayrıca öğretmenlerin nefret, öfke, hüsrana gibi olumsuz duyguları ifade etmemesinin nedeni bu duyguların ideal ve etkili öğretmenlik imajına uygun olmadığı düşüncesi olabilir. Araştırmanın bulguları, sınıf öğretmenlerinin derslere yönelik olumlu ve olumsuz duyguları ile öğretim etkililik algıları arasındaki ilişkiyi ortaya koymuştur. Sınıf öğretmenlerine yönelik öğretimde olumlu duyguların artırılması, olumsuz duyguların ise azaltılmasına ilişkin hayat boyu öğrenme kapsamında düzenlemeler yapılabilir. Bununla birlikte öğretmenlerin duygusal yeterliliklerini geliştirecek ve destekleyecek programlar düzenlenebilir. Araştırmanın bulguları, öğretmenlerin geçmişte yaşadığı duyguları gelecekte öğretimlerini etkilediğini göstermiştir. Bu bağlamda geliştirilecek öğretmen yetiştirme programlarında duygu konusuna daha çok yer verilmesi önerilebilir. Uygulamalı okul deneyimi derslerinde sınıf öğretmenlerinin duygularına yönelik özellikle sınıf yönetimi ve kişilerarası ilişki konusunda duygu yönetimi ve duygu düzenleme stratejileri

etkinlikleri yapılabilir. Öğretmen yetiştirmede sürecinde sınıf öğretmeni adaylarının mesleklerine ilişkin olumlu duygular sahip olması amacıyla derslerin öğrenimine ve öğretimine yönelik alternatif etkinlikler yaptırılabilir.

KAYNAKÇA

- Antilla, H. ve diğ. (2016). How does it feel to become a teacher? Emotions in teacher education. *Social Psychol Education*, 19 (3), 451-473.
- Avcı, Ü., ve Seferoğlu, S. S. (2011). Bilgi toplumunda öğretmenin tükenmişliği: Teknoloji kullanımı ve tükenmişliği önlemeye yönelik alınabilecek önlemler. *Akdeniz Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 9, 13-26.
- Bahia, S., Freire, I., Amaral, A., ve Estrela, T. M. (2013). The emotional dimension of teaching in a group of portuguese teachers. *Teachers and Teaching*, 19 (3), 275-292, <http://dx.doi.org/10.1080/13540602.2012.754160> (17.11.2017).
- Becker, S. E., Goetz, T., Morgen, V., ve Ranelucci, J. (2014). The İmportance of Teachers Emotions and İnstructional Behavior for Their Students Emotions An Experience Sampling Analysis. *Teaching and Teacher Education*, 43, 15-26.
- Bedir, G. (2015). Perception of teaching efficacy by primary and secondary school teachers. *International Electronic Journal of Elementary Education*, 8 (1), 41-54.
- Bedir, G. (2017). Perception of teaching efficacy by faculty members. *International Journal on New Trends in Education and Their Implications*, 8 (1), 51-61.
- Blanco, J. L., Guerreo, E., Caballero, A., Brigido, M., ve Mellado, V. (2010). The Efective Dimension of Learning and Teaching Mathematics and Science. *Handbook of Lifelong Learning Developments*, Ed. Margaret P. Caltone, 265-287.
- Brigido, M., Borrachero, A. B., Bermejo, M. L., ve Mellado, V., (2013). Prospective Primary Teachers Self-efficacy and Emotions in Science Teaching. *Journal of Teacher Education*, 36 (2), 200-217.
- Brigido, M., Bermejo, M. L., Conde, M. C., ve Mellado, V. (2010). The Emotions in Teaching and Learnig Nature Sciences and Physcis/Chemistry in Pre-service Primary Teachers, *Us-China Education Review*, 7 (12), 27-32.
- Brigodo, M., Couso, D., Gutierrez, C., ve Mellado, V. (2013). The Emotions About Teaching an Learning Science: A Study of Prospective Primary Teachers in Three Spanish Universities. *Journal of Baltic Science Education* 12 (3), 299-311.
- Büyüköztürk, Ş. (2016). Sosyal Bilimler İçin Veri Analizi Al Kitabı. Pegem Akedemi Yayıncılık, Ankara.
- Chang, T., Lin, H., ve Song, M., (2011). University Faculty Members' of Their Teaching Efficacy. *Innovations in Education and Teaching International Journal*, 48 (1), 49-60.
- Chen, J., (2016). Understanding teacher emotions: The development of a teacher emotion inventory. *Teaching and Teacher Education*, 55, 68-77.
- Demirel, Ö. (2007). Öğretimde Planlama ve Değerlendirme Öğretme Sanatı. Pegem A Yayınları, Ankara.
- Eren, A. (2014). Relational Analysis of Prospective Teachers Emotions About Teaching, Emotional Styles, and Professional Plans About Teaching. *Australian Education Research*, 41, 381- 409.
- Farouk, S., (2010). Primary School Teachers Restricted and Elaborated Anger. *Cambridge Journal of Education*, 40 (4), 353-368. <http://dx.doi.org/10.1080/0305764X.2010.526592> (18.10.2017).
- Fedrickson, L. B. (1998). What good Are positive emotions?. *Rev Gen Pshchol*, 2 (3), 300-319, doi: 10.1037/1089-2680.2.3.300 (18.10.2017).
- Fredrickson, E. W., ve Madsen, K. C., 2010. Emotional differences between early and late degree program music teacher education students using a concise emotional inventory. *The National Association for Music Education*, 29 (1), 33-39.

Hargreaves, A., (1998). The Emotional Politics of Teaching and Teacher Development: With Implications For Educational Leadership. *International Journal of Leadership in Education*, 1 (4), 315-336, <http://dx.doi.org/10.1080/1360312980010401> (31.10.2017).

Hargreaves, A. (2001). Emotional Geographies of Teaching. *Teachers College Record*, 103(6), 1056–1080.

Hagenauer, G., Hascher, T., ve Volet, E. S. (2015). Teacher emotions in the classroom: Associations with students engagement, classroom discipline and the interpersonal teacher-student relationship. *European Journal of Psychology of Education*, 30 (4), 385-403, DOI 10.1007/s10212-015-0250-0 (03.04.2017).

Hagenauer, G., ve Volet, S., 2014. I Don't Think I Could, You Know, Just Teach Without any Emotion: Exploring the Nature and Origin of University Teachers Emotions", *Research Papers in Education*, 29 (2), 240-262. <http://dx.doi.org/10.1080/02671522.2012.754929> (10.04.2017).

Hindman, J. L. (2004). The Connection Between Qualities of Effective Teachers and Selection Interviews: The Development of a Teacher Selection Interview Protocol", Doctoral Dissertation, ProQuest Information and Learning Company, The College of William and Mary in Virginia, UMI: 3118184.

Hill, C. L., (2002). What are the characteristics of effective teaching? A comparative study of stakeholder perceptions, Doctoral Dissertation, The College of William and Mary in Virginia, ProQuest Information and Learning Company, UMI: 3053200.

Immordino-Yang, H. M., ve Damasio, A., 2007. We feel therefore we learn: The relevance of affective and social neuroscience to education. *Relevance of Affective and Social Neuroscience to Education*, 1 (1), ss. 3-10.

Jennings, A. P., ve Greenberg, T. M., 2009. The prosocial classroom: Teacher social and emotional competence in relation to student and classroom outcomes. *Review of Educational Research*, 79 (1), 491-525.

Karakelle, S., 2005. Öğretmenlerinin etkili öğretmen tanımlarının etkili öğretmenlik boyutlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim*, 30 (135), 1-10.

Karasar, N. (1999). Bilimsel araştırma yöntemi, Ankara: Nobel Akademik Yayınlar.

Le, M., Pekrun, R., Taxer, J. L., Schutz, P. A., Vogl, E. ve Xie, X. (2016). Teacher emotions and emotion management: Integrating emotion regulation theory with emotional labor research. *Social Psychology Education*, 19 (10), 843-863.

Meyer, K. D., ve Turner, C. J. (2002). Discovering emotion in classroom motivation research, *Educational Psychologist*, 37 (2), 107-114, http://dx.doi.org/10.1207/S15326985EP3702_5 (01.03.2017).

Moore, K., D., 2000. Öğretim Becerileri, Çev.: N. Kaya, Ankara: Nobel Yayıncılık.

Okut, L. (2009). İlköğretim Okulu Öğretmenlerin Eğitime İlişkin İnançlarına Göre Etkili Öğretmen Özellik ve Davranışlarına Sahip Olma Dereceleri", Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.

Prosen, S., Smrtnik Vitulic, H., ve Poljsak Skraban O. (2011). Teachers emotional expression in interaction with Students of Different Ages, 1 (3), 141-157.

Prosen, S., Smrtnik Vitulic, H., ve Poljsak Skraban O. (2014). Teachers emotional expression in the classroom. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 29 (1), 226-237.

RAZA, A. S., 2010. "Relationship between Organizational Climate and Performance of Teachers in Public and Private Colleges of Punjab", Doctoral Dissertation, Pir Mehr Ali Shah Arid Agriculture University, Pakistan.

Richmond, K. J. (2001). Reflections of/on the teacher: emotions and disclosure in the writing classroom. Doctoral Dissertation, Illinois State University, ProQuest Dissertations and Theses Global, UMI: 3006626.

Ruiz, R. D. (2016). Effect of teachers emotions on their students: Some evidence. *Journal of Education & Social Policy*, 3 (4), 73-79.

Sanchez, L. L. (2007). What makes a good teacher: Are we looking in the right direction for guidance?", Doctoral Dissertation, George Fox University, ProQuest Information and Learning Company, UMI:

3286092.

Sementi, L. G. (2000). Elementary school principals' perceptions of the personal, professional and affective attributes that discriminate between effective and ineffective elementary teachers", Doctoral Dissertation, University of Idaho, Bell & Howell Information and Learning Company, UMI Number: 9994004.

Stephanou, G., Gkavras, G., ve Doulkeridou, M. (2013). The role of teachers self- and collective-efficacy beliefs on their job satisfaction and experienced emotions in school. *Psychology*, 4 (3), ss. 268-278, <http://file.scirp.org/Html/29237.html> (20.11.2017).

Stronge, J. H., ve Hindman, J. L. (2006). Teacher Quality Index : A Protocol for Teacher Selection", Association for Supervision & Curriculum Development, ProQuest Ebook Central, 45-93

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/sutcu/detail.action?docID=3002153> (24.10.2017).

Stronge, J. H. (2007). Qualities of Effective Teachers, ProQuest Ebook Central, 2nd Edition, 107-136,

<http://ebookcentral.proquest.com/lib/sutcu/detail.action?docID=289653> (24.10.2017).

Stronge J. H., Ward, J. T., ve Grant, W. L. (2011). What makes good teachers good? A cross-case analysis of the connection between teacher effectiveness and student achievement. *Journal of Teacher Education*, 62 (4), 339-355.

Sutton, R. E., ve Wheatley, K. F. (2003). Teachers emotions and teaching: A review of the literature and directions for future research", *Educational Psychology Review*, 15 (4), 327-358.

Sutton, R. E. (2004). Emotional regulation goals and strategies of teachers. *Social Psychology of Education*, 7, 379-398.

Sutton, R. E., Camino-Mudrey, R., ve Knigh, C. C. (2009). Teachers emotion regulation and classroom management", *Theory and Practice*, 48, 130-137.

Taxer, L. J., ve Frenzel, C. A. (2015). Facets of teachers emotional lives: a quantitative investigation of teachers genuine, faked, and hidden emotions. *Teaching and Teacher Education*, 49, 78-88.

Timostuk, I., Kikas, E., ve Normak, M. (2016). Student Teachers emotional teaching experiences in relation to different teaching methods. *Educational Studies*, 42 (3), 269-286, <http://dx.doi.org/10.1080/03055698.2016.1167674> (04.04.2017).

Watson, D., Clark, A. L., ve Tellegen, A. (1988). Development and validation of brief measures of positive and negative affect: The PANAS Scales. *Journal of Personality and Social Psychology*, 54 (6), 1063-1070.

Yıldırım, A., ve Şimşek, H., (2013). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri, Ankara: Seçkin Yayınları.

Zembylas, M. (2003). Emotions and teacher identity: A poststructural perspective, teachers and teaching. *Theory And Practice*, 9 (3), 213-237.

Zembylas, M. (2004). Emotion metaphors and emotional labor in science teaching. *Science Education*, 88 (3), 301-324.

